

TORAH THOUGHTS

From the members of the Kollel *Aliyos Shlomo*

THE ANSWER – מסכת בבא מציעא

אמר להו ר' יוחנן תניתוה שכיר בזמנו נשבע ונוטל - שכיר הוא דרמו רבנן שבועה עליה משום דבעל הבית טרוד בפועליו - אבל הכא [כלו שכירות בית דאין התובע טרוד] שוכר מהימן בשבועה, עכ"ל הגמ'.

והנה כוונת ר' יוחנן היתה להוכיח דעשוי אדם לשלם ביום מישלם זמניה, ולצורך כן הביא משנה דשכיר בזמנו נשבע ונוטל. ואותה שבועה היתה אמורה להיות על בעל הבית, והיה נאמן בה אילולי דבעל הבית טרוד בפועליו. ש"מ דטענת "שילמתי היום" נאמן בשבועה. ומסיים ר' יוחנן "אבל הכא שוכר מהימן בשבועה" - דהיינו דטענת "שילמתי היום" נאמנת בשבועה באדם שאינו טרוד. ובע"כ כוונת ר"י להוכיח דטענה זו נאמנת, אבל רק בשבועה, דאין ללמוד נאמנות טפי ממה שמצאנו שם. והאי שבועה, שהוא שבועת כופר בכל, אינו אלא שבועת היסת, וכדעת רש"י ז"ל.

ואין לומר דר"י למד משם רק עיקר הנאמנות, והוסיף מעצמו שצריך שבועת היסת, שכבר נתקנה בימיו. וזה משום שתי סיבות: (א) כי אין זה מענין השאלה ומה צורך להזכירו? הרי כל כופר בכל נשבע היסת. (ב) לפי דעת תוס' ששבועת היסת נתקנה בימי ר"נ, מסתמא בימי ר' יוחנן [שהיה דור אחד לפני רב נחמן] עדיין לא נתקנה. אלא על כרחך כדאמרן.

מתורתו של הגה"ר דוד דילמן שליט"א

מדאורייתא, כופר בכל פטור בלא שבועה, אבל חז"ל תקנו שבועת היסת (שזעומ מ:), ושיטת רש"י בזה היא דשבועת היסת נתקנה כבר בזמן המשנה ונחשבת לשבועת המשנה (שזעומ מו. ד"ה אלף נהא). אבל תוס' (שם ד"ה נדרנן וגם שם מה. ד"ה עקרו) כתבו דלא תקנו שבועת היסת עד ימי האמורא רב נחמן, ואינה נחשבת לשבועת המשנה.

והא דתנן (שזעומ מד:) ואלו נשבעים ונוטלים - השכיר וכו', ובגמ' (מה.) מאי שנא שכיר דתקינ ליה רבנן דמשתבע ושקיל? ... תקנות קבועות שנו כאן - עקרוה רבנן לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר, משום ... דבעל הבית טרוד בפועליו. על זה הקשו תוס' שם "אע"ג דכופר הכל פטור דלא נתקנה שבועת היסת עד בימי רב נחמן, מ"מ על בעל הבית שייכא טפי".

וכוונתם בתירוצם נראה דלעולם השבועה שחז"ל עקרו אינה שבועת היסת, אלא היא השבועה עצמה של תקנה זו דשכיר, שהיתה ראויה לחול על בעל הבית [אולי משום שהוא הנתבע] ואעפ"כ "עקרוה" ושמוה על השכיר. אבל פשוטו של גמ' ודאי משמע כרש"י.

מיהו בגמ' (נ"מ קג.) אי אפשר לומר כדעת תוס'. ששם (קג:) איתא: איבעיא להו שוכר [בית מחבירו] אומר נתתי [דמי השכירות] ומשכיר אומר לא נטלתי, על מי להביא ראיה? [וכגון שבא ביום החיוב - דמספקא לן אם אדם פורע ביום מישלם זמניה.]